

אמר משה: אשר להווה הריני עושה אותו דבר קיים, והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' (שם, שם), כלומר להתקין ממנו את האדנים. ועל כן אמר וכסף פקודי העדה מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל (לח כה). ואמר מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן (לח כז). והתכלית שלשמה נעשו האדנים ממאת ככר הכסף, היא לרמוז לאומה שהם אדני הארץ, כדרך שאמר על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה (איוב לח ו), כך הם אדני העולם, כמו שנאמר כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל (שמואל-א ב ח), וכדרך שאמר וצדיק יסוד עולם (משלי י כה). וכמו שנאמר שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ (מיכה ו ב). ומכאן ראו לנכון להוציא כסף כפורים לחיזוק בדק הבית, כמו שמבואר בפרשת יהוידע הכהן והם יחזקו את בדק הבית לכל אשר ימצא שם בדק (מלכים-ב יב ו). ושאר האמור בפרשה. ולפיכך העיר³³ באין מכסף כפורים. וכיון שסמך פרשת רחיצת ידים לכסף כפורים חייב שהוצאות הבריכה והתעלה יהיו מכסף כפורים. וגם משום שבאה אחריה פרשת הקטורת חייב שיתקינו את הקטורת מכסף כפורים. וכיון שסמך לה פרשת בצלאל וחכמה ותבונה ודעת חייב שהחכמים המדריכים בדיני כיפור ומלמדים את הכהנים הלכות קמיצה והלכות שחיטה ושאר הלימודים יקבלו קצבתם מכסף כפורים. אחריה באה פרשת שבת, שעליה אמר מחלליה מות יומת (לא יד) בבית-דין, חייב שבת-דין שבידו שלם יקבלו קצבתם מכסף כפורים, כאילו הוא מקבץ וכולל כל מה שבדברות אלו עד סופן. ואם האדנים, ווי העמודים וחשוקיהם כסף כולם הותקנו מכסף כפורים, מה עשו בכסף שנידב, ושנוכר קודם בכתוב זהב וכסף ונחושת (כה ג)? על כך נאמר: אפשר שהוציאו אותו על מזמרות כסף וחצוצרות כסף ואגרטלי כסף וכפורי כסף וכיוצא בהם, שידענו שהיו בשימוש האומה, אך לא מצאנו זכרם [55] בתורה. ואז ידענו שגם הם עברו במסורת שבעל פה ומקצתם נסמכים על אלה שנוכרה קביעתם ונצטוו עליהם. אחר זה אמר³⁴.

347. ל יז-כא [עמ' 55-59]

מצאנו בני אדם רבים המבארים כיור (ל יח) - דלי. וכנו (שם, שם) - כרניב¹. ולא אמרו זאת אלא על דרך תעוזה ללא שיקול דעת. וזה לפי שלשון כנו מפורסם כבסיס של דבר, מרכוז ומקומו. כמו שאמר יוסף לשר המשקים והשיבך על כנך (בראשית מ יג). ואמר הוא גם כן אותי השיב על כני (שם, מא יג). ונאמר לדניאל ועמד מנצר שרשיה כנו (דניאל יא ז)². וגם כן ועמד על כנו (שם, יא כ). אף כאן - מקום שמעמידים עליו את הכיור. ובמקדש שעשה שלמה נקרא מכונה. ואמר הכתוב בלשון ברורה הכיור האחד על המכונה האחת (מלכים-א ז לח)³. ומה שאמר ונתת אותו בין אהל מועד ובין המזבח (ל יח) סבורים אנו שראוי יותר שהכיור יהיה מחוץ למזבח כדי שהכהנים ירחצו ממנו ויבואו למזבח. לפי זה נאמר: אילו

33 משנה, שקלים ד ב.

34 ראב"ע בפירושו הקצר העלה את דברי רס"ג. - כאן ניתרגמו הכתובים ל יז-כא.

347 ל יז-כא

- 1 כרניב - דלעת חלולה המשמשת ככלי.
- 2 בתורה ובדניאל (יא כ) תרגם הגאון מרתבה [= דרגה]. אך בדניאל (יא ז) - מנבר [= במה].
- 3 תרגם יונתן: בסיסא.

היה כן היו מדמים שהרחיצה באה לשם נקיון, ושהם באים לחצר המשכן בלתי נקיים. משום כך הושם הכיור לפנים מן המזבח למען יודע שאסור להם להתקרב(?) אל המזבח אלא כשהם נקיים. רחיצה זו היא לשם עבודה בלבד והידור העבודה⁴. וזה שחזר בסוף הפרשה על ורחצו ידיהם ורגליהם (ל כא) לחייב אותם גם כן לרחוץ ידיהם ורגליהם בכל מקדש שילכו אליו, כיון שהוסיף לדורותם. וזה שאמר ממנו (ל יט) אין כוונתו שיקחו מים מן הכיור בכלי וירחצו בו. אבל כוונתו שירחצו ידיהם ורגליהם מאותו כיור⁵. וזה לא ייתכן כי אם בחילופי [גוברי]. ועל כן אמר ירחצו מים (ל כ). ולמה מים?⁶ שלא יטבלו בו ידיהם ורגליהם יחד⁷. ובא במסורת⁸, שהכיור היה לו דדין⁹ כדי שיהא אפשר לעשרים מן הכהנים להשתמש במים בזמן אחד. ומה שאמר בבואם אל אהל מועד (ל כ) זה מחייב בכל יום¹⁰, לפי שעבודת המזבח מקצתה [56] מותרת בלילה. אבל עבודת אהל מועד אינה מותרת אלא ביום. ומי שמקיים עבודת מזבח כל הלילה חייב רחיצה משיפציע אור היום¹¹. ומה שאמר או בגשתם (שם, שם) הוא במקום 'ובגשתם'¹²; ובפרשת או הודע אליו (ויקרא ד כג) נזכיר שני פירושים לזה. ושיעור רחיצתם: ביד - עד האמה, כדרך שרחיצת הרגל עד העקב¹³. ואין צורך לרחוץ את הזרוע כשם שאין צורך לרחוץ את השוק.

ולא נתפרש בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה אורך הכיור וכנו ולא רחבם ולא גבהם. אבל כיון שנתאמת שהכיור... וכיון שבלי ספק היה מועמד בכנו, נתחייב שכנו יהיה יותר ארוך מן הכיור. נמצא(?) שהוגבל אורך כנו שתי אמות ורחבו אמה וגבהו אמה. ואורך הכיור אמה ורחבו אמה וגבהו אמה. וכשמניחים את הכיור על כנו נתכסתה מחציתו, ונשתיירה מחציתו מגולה כדי שנשפוך בה את המים שמשתמשים בהם. ואם נתרבו בו גלשו ונשפכו לעברה. וכן הכיורות שבנה שלמה לא הוזכר זולתי ארכם בלבד. אך רחבם וגבהם לא נתפרש. אבל הסקנו אותם לאמיתותם ממידת התכולה, שהוא מכיל. לפי שאמר הכתוב ארבעים בת יכיל הכיור האחד (מלכים-א ז לח). ונתאמת לנו ששיעורו הוא אמה על אמה ברום אמה¹⁴. שיעור המים שיכיל במידה הנקראת בת¹⁵ ארבע וארבע תשיעיות, כפי שיוצא מן החשבון. ואם הדבר כך, ואנו מניחים שאורך הכיור ארבע אמות, נתחייב להניח שהרוחב הוא שתי אמות והגובה אמה ושמינית, כדי שנקבל מלוא ארבעים בת, בלי תוספת ובלי חסרון. ויסוד חשבון זה הוא שאמה על אמה בעומק שלוש אמות יכיל מים בשיעור

4 וכן הוא במדר"ג, עמ' תרנח שו' 19-22; רמב"ם, ביאת המקדש פ"ה ה"א.

5 שם, פ"ה ה"י.

6 דהיינו, יכול היה הכתוב להסתפק בחיבה 'ירחצו'. ולשם מה הוסיף 'מים'

7 זבחים כא א.

8 משנה יומא ג י.

9 במשנה 'שנים עשר'.

10 רמב"ם, שם פ"ה ה"ה.

11 שם, שם; זבחים יט ב.

12 וכך הוא בתפסיר ר' סעדיה.

13 ירושלמי יבמות פ"ב ה"א.

14 אין המידות הללו תואמות את המידות להלן. ושם נפלה טעות בהעתקה.

15 הבת שלוש סאין, שהם 72 לוגין (40 ליטר לערך).